

Svensk kultur. Vem får vara med?

Företrädare för partierna deltar i en diskussion kring temat: ***Svensk kultur. Vem får vara med?***

Medverkande: Riksdagsledamöterna Tina Ehn (MP), Anne Marie Brodén (M), Gunilla C Carlsson (S) ordförande riksdagens kulturutskott; Madeleine Sjöstedt (FP) kulturborgarråd Stockholms stad, ordf SKLs kulturberedning; Fullmäktigeledamoten i Stockholms stad Ann Mari Engel (V) vice ordf Kultur nämnden; Partistyreelseledamot Sofia Modigh (KD).

Inför debatten har Katapult för mångfald ställt fyra frågor till partierna:

Här följer svaren från dem som svarat hittills. Flera har svar på gång. Alla svar publiceras på www.rfod.se och www.katapult.nu

1.

Lever kulturlivet upp till de kulturpolitiska målen om mångfald? Vilken innebörd har målet att "främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan"?

MP

Vi har ett mångfacetterat och rikt kulturliv, men mångfalden kan fortfarande stärkas. Kulturlivet mår bra av samverkan över kulturella och nationella gränser, därför ska ett mångfacetterat kulturliv uppmuntras. Miljöpartiet satsar på olika målgrupper för att skapa mångfald i kulturlivet, t.ex. satsar vi på det fria kulturlivet, bibliotek, kultur i förorten, kulturskolan och att främja arbetet med fristäder.

Att arbeta med att främja och spegla det internationella, den globala kopplingen inom kulturen, det finns i sig unika möjligheter inom området.

Olika målgrupper för kulturstöden skapar en positiv mångfald i kulturlivet.

M

Kulturen är till sitt väsende gränslös. En stor del av exempelvis alla filmer som visas, pjäser som sätts upp, musik som spelas och tavlor som visas i vårt land varje år är från andra länder. På samma sätt är några av de mest internationellt kända svenskarna kulturarbetare (Bergman, Garbo, ABBA, Norén). I princip varje svensk pop och rockplatta som släpps har sina rötter i internationell soul, blues, pop, country eller hiphop. Det internationella och interkulturella kulturutbytet är så integrerat i vårt land att vi knappast reflekterar över detta i dessa termer. En kyrkomusiker som sätter upp Matteus - passionen i en kyrka i samband med påsk betraktar sannolikt detta som en naturlig del av vårt svenska firande av denna högtid snarare än ett sätt att "främja internationell och interkulturellt samarbete", detta trots att stycket är skrivet av en tysk (JS Bach).

Detta att kulturen förmår att knyta samman människor över alla begränsande gränser, nationer, religioner och ideologier, är en rikedom som vi på olika sätt bör bejaka. Svenskt kulturliv strävar hela tiden mot de kulturpolitiska målen och i vår allt mer globaliserade värld blir kulturen i detta sammanhang allt viktigare. Det finns inget enkelt, kliniskt och mätbart ja eller nej- svar på frågan när dessa mål helt är uppfyllda. Istället kan man konstatera att kulturlivet på ett fantastiskt sätt strävar mot att leva upp till dessa mål och att kulturpolitiken skall finnas med som en aktör som på olika sätt stöttar denna utveckling utan att begränsa eller styra det vårt fria kulturliv.

FP

Det finns mer att göra för att kunna säga att kulturpolitiken lever upp till detta kulturpolitiska mål. Särskilt handlar detta om målet om delaktighet. Folkpartiet driver därför på att flera måste kunna ta del av de offentliga medlen – både som publik/deltagare och som kulturaktörer. En del av Stockholms stads kulturstöd, där Folkpartiet har makten, har avsatts just för dylika insatser.

S

Kulturutbyte och internationalisering gör att Sverige öppnar sig mot omvärlden. Inom kulturlivet tror vi att det är mycket viktigt att öka graden av internationalisering, och att stödja internationellt kulturellt utbyte – både möjligheterna för svensk kultur att möta ny publik i andra länder och för svensk publik att ta del av andra länders framstående och nyskapande kultur.

Kulturlivets internationalisering utvecklas allt mer. Ekonomiska resurser till internationella samarbetsprojekt och stöd till turnéer, gästspel och utställningar är avgörande för att öka internationaliseringen av det svenska kulturlivet.

Behoven av medel för internationellt kulturutbyte och samarbete ökar stadigt. Stödet till det fria kulturlivets utbyte bör användas så effektivt som möjligt. Det är också viktigt att peka på behovet av ökade möjligheter till nationell finansiering av EU-projekt inom kulturområdet. Med ytterligare resurser möjliggörs att kulturlivet utvecklar kontaktnät, utbud och arbetsmarknad och till att det internationella och interkulturella perspektivet ökar i alla delar av kulturlivet.

Det är viktigt att vi både har möjlighet att ta emot gästspel men också att svensk kultur och svenska kulturskapare får möjlighet att komma ut i världen.

Vi vill uppdra åt Statens Kulturråd att i sitt arbete med att öka internationaliseringen stötta och prioritera kulturföreningar, fria grupper, institutioner och andra initiativ som långsiktigt arbetar med att öka mångfalden genom internationalisering i olika former.

KD

Vår bild är att det finns en stor vilja till kulturutbyten hos kulturarbetare. Våra stora statliga museer har också riktlinjer om detta vilket gör att det är återkommande inslag i deras verksamhet. Lokalt och regionalt är det också något som man aktivt behöver jobba med, men i mångt och mycket verkar kultursektorns egen vilja på detta område vara så pass stark att det sällan behövs tvingande politiska åtgärder för att uppnå detta.

V

När de nuvarande kulturpolitiska målen beslutades av riksdagen 2009 omformulerades definitionen av vad internationella och interkulturella frågor är. Vänsterpartiet anser att det är en olycklig sammanblandning av politiken för internationellt utbyte/samarbete och en politik för kulturell mångfald i Sverige.

I dag talas ca 150 olika språk i Sverige. Vi har fem erkända nationella minoriteter – samer, tornedalingar, sverigefinnar, romer och judar – vars rättigheter till identitet, språk, kulturarv och religion staten i internationella avtal förbundit sig att värna. Samer har dessutom status som ursprungsbefolkning. Olika röster och erfarenheter måste få komma till tals och känna igen sig i den offentligt stödda kulturen.

Många konstnärer kommer till Sverige med utbildningar från andra länder. Denna resurs tas inte tillvara tillräckligt och det är ett stort slöseri och ett effektivt sätt att begränsa människors självrespekt och skapande förmåga. Utbildning måste kunna bedömas efter kvalitet och relevans och alla måste ges möjligheter att utöva sitt konstnärskap. Stallet – folk och världsmusik - är ett exempel på en sådan scen. Det är i dag den enda scenen som har huvudinriktningen att presentera artister med annan kulturell bakgrund och bosatta i Sverige. Dans från hela världen måste också främjas. De kulturpolitiska målen blir otydliga när dessa politikområden blandas samman.

Vänsterpartiet anser att det behövs mer internationellt kultursamarbete, som bl.a. utgår från biståndsbehoven, men som också kan ske i form av till exempel bilaterala kulturfonder. I Sidas riktlinjer för kultursamarbete har den särskilda avdelningen för kultur och medier - som man tidigare har haft – rationaliserats bort. Reduceras resurserna så reduceras samtidigt möjligheterna.

Sverige har idag sju kulturattachéer som har till uppgift att sprida kunskap om svensk kultur och utbildning och verka för kulturutbyte mellan Sverige och det land där attachén är verksam. Det får sägas vara en mycket blygsam verksamhet för att stärka det internationella kulturutbytet. Regeringen bör tillse att antalet kulturattachéer utökas och att det internationella kulturarbetet förstärks.

Vänsterpartiet anser dock att det är viktigt att kulturpolitik som berör internationella relationer och kulturpolitik som berör mångkultur alternativt interkultur inom landet ska behandlas var för sig. Detta för att kulturpolitiken ska bli tydlig.

C

Uppfyllelsen av de kulturpolitiska målen om mångfald kan bli bättre. Vi har kommit långt, men det här är ett mål som alltid ska prioriteras och då också förbättras. Att främja internationellt och kulturellt utbyte är viktigt ur många olika aspekter. I kulturen kan vi lära oss att se saker ur olika perspektiv och det är något som främjar både tolerans och kreativitet i ett samhälle.

Det är en styrka att leva i ett mångkulturellt samhälle. Öppnare gränser minskar avståndet mellan människor och stärker kontakterna mellan olika delar av världen. Här har kulturen en viktig roll att genom bland annat samordning och samarbeten mellan olika politikområden, institutioner och organisationer öka det kulturella utbytet inom och utom Sverige.

2.

Behövs det särskild uppmärksamhet / åtgärder för att artister med bakgrund utanför Sverige skall bli en del av det svenska kulturlivet? Görs det tillräckligt för detta idag?

MP

Miljöpartiet vill gärna se mer av satsningar för att främja mångfalden i kulturlivet, t.ex. för att öka förekomsten av artister med utländsk bakgrund. Skolan har en viktig funktion i detta avseende. Genom normkritisk utbildning motverkas strukturer som är hämmande för artister och musiker med utländsk bakgrund. Våra musikhögskolor och musik- och kulturskolor har också en viktig roll i arbetet med att uppmärksamma artister, musiker och andra kreatörer med annan bakgrund.

M

Om man tittar på svenskt kulturliv så ser vi idag en rad artister, skådespelare, författare, konstnärer och komiker med bakgrund utanför Sverige som syns, hörs och bidrar. Detta är en pågående utveckling som bara under det senaste decenniet förändrat och berikat svenskt kulturliv. Denna utveckling är i grunden positiv och kulturpolitiken måste sträva mot att stötta denna utveckling ytterligare.

FP

Kulturpolitiken har både möjligheten och skyldigheten att verka för mångfald inom kulturlivet. Detta kan lyftas fram och prioriteras i riktlinjer för stöd till kulturlivet eller i ägardirektiv till institutioner. Men då måste politiken ta ansvar för att föreslå reformer som leder till förändring av maktstrukturerna inom det offentligfinansierade kulturlivet. Så har skett där fp har makten. Sedan har kulturlivet självt ett ansvar. Ett mycket bra exempel på hur detta kan göras är Rättviseförmedlingen och SKAPs arbete med att uppmärksamma underrepresentation inom kulturlivet.

S

Vi tror att särskilt fokus bör riktas så att artister med bakgrund utanför Sverige ska bli en del av det svenska kulturlivet. Inom populärmusikgenrer är det vanligare än inom andra genrer att se många artister med bakgrund utanför Sverige.

KD

Kristdemokraterna anser att principen om armlängds avstånd mellan politik och kultur är viktig. Vi tror därför inte att det är rätt väg att villkora bidrag med kulturell mångfald. Däremot kan man utforma kriterierna för att beviljas anslag för kulturprojekt på ett sådant sätt att inte bara de etablerade och erkända kulturarbetarna har chans att få finansiering.

V

Så länge representationen är skev och personer med bakgrund utanför Sverige direkt eller indirekt diskrimineras och inte får ta plats inom det svenska kulturlivet så behövs det ett systematiskt arbete för att förändra detta. Det görs en del idag, men inte tillräckligt. De diskriminerande mönstren är långt ifrån alltid tydliga. Behovet av forskning är därför stort. Det är också uppenbart att det behövs utbildning av tjänstemän och arbetsgivare. Det kräver i sin tur utbildning av utbildarna, såväl vid de konstnärliga högskolorna som inom det ordinarie utbildningsväsendet. Den forskande konsten är också i sig ett verktyg för att belysa mönstren och lyfta debatten om diskriminering och utanförskap och om mångfaldens och olikheternas positiva inneboende styrka.

C

De nya kulturyttringar som Sverige berikas med genom de personer som kommer hit är ett viktigt tillskott. Vi vet också att ett brett och livfullt kulturliv och tolerans är viktigt för ett samhälles utveckling och tillväxt.

Det är bra att frågor om mångfald inom kulturen lyfts och kulturen berikas av ett utbyte av olika kulturer. Svensk kultur är ett resultat av hundratals års mångkultur med ett ständigt inflöde av influenser från världen utanför vårt lands gränser. Vi vill bland annat

genom ökad samverkan arbeta vidare för att artister med utländsk bakgrund i högre grad blir en del av det svenska kulturlivet.

3.

Uppmärksammas kultur tillräckligt i arbetet mot rasism? Vilken roll har kulturella uttryck för att motverka främlingsfientlighet och rasism?

MP

Kulturella uttryck fyller en otroligt viktig funktion i arbetet mot rasism. Artister och musiker är ofta förebilder för unga och därför är det extra lovvärt med artister som tar ställning mot rasism och intolerans. Det finns en potential i kulturens kraft. Miljöpartiet vill t.ex. stärka de estetiska ämnena i skolan. Det skulle ge skolan ännu ett viktigt verktyg i det viktiga värdegrundsarbetet.

M

Kulturen går i bräschen för ett öppet och tolerant samhälle. Det är när Loreen vinner melodifestivalen, svensk hiphop bjuds in till Allsång på Skansen och när Peter Birros pjäser om förorten ses av en miljonpublik på SVT som förståelsen av begreppet "svensk" breddas och förtydligas.

FP

Jag upplever att antirasismen är framträdande inom kulturlivet och det finns ett stort engagemang bland kulturskapare för dessa frågor. Sedan är det viktigt att komma ihåg att det är grundläggande för all kultur att den som läser, lyssnar eller hör bjuds in till att möta andra människors föreställningsvärldar. Detta möte bär i sig själv ett frö till tolerans. I mötet med olika kulturella uttrycksformer ges varje individ möjligheten att leva sig in i vad andra individer – i andra tider, på andra platser – tänkt, känt och levt. Hur skulle det ha varit om det var jag själv som flytt? Fått utstå rasism? Levt i fattigdom? Särbehandlas på grund av mitt kön eller sexuella läggning?

S

Kultur kan alltid spela roll för samhällsutvecklingen och för att påverka attityder. Kulturella uttrycksformer ger möjlighet till reflektion inför samhällsföreteelser på ett annat sätt än den gängse politiska debatten.

KD

Ömsesidig respekt mellan olika kulturer är kanske det antirasistiska arbetets viktigaste byggsten. Kunskapen om andras och vår egen kulturhistoria behöver bli bättre.

V

Kulturen är till sin natur både gränsöverskridande och brobyggande. Kulturen kan ge uttryck för djupt mänskliga känslor och tankar mellan olika nationer, folkgrupper och etniska tillhörigheter – också bland grupper som annars lever i konflikt och skarpa motsättningar. Kultur förutsätter yttrandefrihet och genom de olika konstarterna kan alla människor uttrycka sig oberoende av vilket språk de talar. Alla kulturuttryck måste få arbeta på sina egna villkor. Möjligheten att göra sin röst hörd är idag en klassfråga. Minoritetskulturen får inte tillnärmelsevis samma möjligheter som den etablerade kulturen inom den rådande maktordningen, etnisk diskriminering förekommer och villkoren är mycket ojämlika för kvinnor och män. Kulturen söker ständigt nya

uttrycksformer. Delvis är dessa hårt styrda av marknadskrafterna, men nya former ger också nya möjligheter till yttrandefrihet.

Kulturen i ett demokratiskt samhälle försvarar varje människas lika värde och olika gruppers rätt till val av liv, religion och tradition samtidigt som universella mänskliga rättigheter värnas. Ett lands kulturpolitik speglar dess syn på människan, både som skapare och som mottagare av det som skapats av andra och borde därför ha en större roll i arbetet mot rasism.

C

Vi lever i en tid med stora utmaningar. Då blir kulturen extra viktig. Kulturen har en viktig roll när det gäller att motverka främlingsfientlighet och rasism. Öppenhet och tolerans är kärnvärden för Centerpartiet. Vi ser med oro på stämningar i samhället som inte ser hur berikande det är för vårt land att personer från andra länder söker sig hit. Kulturen är aldrig statisk utan utvecklas konstant, vilket är bra eftersom samhället ständigt förändras. Kulturens roll i arbetet mot rasism skulle kunna lyftas än mer. Kulturen har en unik möjlighet att nå fram till stora grupper och skapa en brygga mellan olika grupper i vårt samhälle.

4.

Finns det skillnader i arbetet för mångfald och mot rasism mellan institutioner och det fria kulturlivet? Kan och ska kulturpolitiken påverka hur dessa agerar?

MP

Kulturen ska vara obunden och därför får aldrig politiken styra kulturens innehåll. Den enskilda konstnären ska alltid ha maximal frihet och ska stå fri från politisk styrning. Däremot kan kulturpolitiken finansiera specifika projekt som främjar tolerans, antirasism och normkritik. Det är möjligt både inom ramen för institutionerna och det fria kulturlivet. På sina olika sätt är såväl institutionerna som det fria kulturlivet utmärkta forum för arbete mot intolerans och rasism. Kulturpolitiken kan t.ex. finansiera projekt som syftar till att uppmärksamma grupper eller företeelser som vanligen inte får utrymme.

M

Rent allmänt kan man säga att utvecklingen går långsammare på institutionerna. Det är exempelvis betydligt färre musiker och skådespelare med bakgrund utanför Sverige i symfoniorkestrar, på Stockholms Operan och Dramaten än på den svenska pop och hiphop-scenen. Institutionerna rekryterar i hög grad från de högre utbildningarna och det är långsiktigt allas ansvar, inklusive kulturpolitikens, att verka för att fler unga män och kvinnor med bakgrund utanför Sverige söker dessa utbildningar.

FP

I de fall då kulturpolitiken helt eller delvis är finansiär för institutioner och kulturaktörer inom det fria kulturlivet har kulturpolitiken både en möjlighet och en skyldighet att verka för ökad mångfald. I fallet med offentliga institutioner kan kulturpolitiken framförallt genom ägardirektiven skriva in att institutionen har ett sådant uppdrag. I fall då det offentliga finansierar delar av en annan offentlig institutions verksamhet eller då den ger anslag till en fri kulturaktörs verksamhet kan kulturpolitiken i riktlinjerna för anslagsgivningen skriva in att mångfalden har särskild

prioritet. Ett konkret exempel på det senare är Stockholms stads – där Folkparti har ansvar för kulturpolitiken - reformerade kulturstöd till det fria kulturlivet där både jämställdhet/flerkulturellt perspektiv och målgruppsarbete finns med i bedömningsgrunderna för kulturstödet.

S

De övergripande nationella kulturpolitiska målen gäller för både institutioner och det fria kulturlivet. I inledningen till de nationella kulturpolitiska målen står det att "alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet." Det betyder alla oavsett bakgrund. Det står också att "kreativitet, **mångfald** och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling." Det står också att vi ska "främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan" – så när det gäller de kulturpolitiska målen är det väl tillgodosett inriktningen. Frågan är hur vi lever upp till målen. Vi anser att det är viktigt att man tar hänsyn till mångfaldsmålet i offentlig bidragsgivning inom kulturområdet.

KD

Olika typer av mångfaldsuppdrag har i stort sett alla kulturinstitutioner. Beträffande det "fria kulturlivet" tycker inte vi att staten ska gå in och peka med hela handen, men vi upplever som sagt att svenska kulturarbetare i stort har ett väldigt genuint intresse för kulturella utbyten av olika slag.

V

Kulturen är en stark, livgivande kraft som ger människor verktyg att hantera sin egen verklighet. Det fria kulturlivet och institutionerna verkar inom olika ramar, och det är lättare för politiken att ställa krav på institutionerna. Samtidigt som kulturyttringarna måste stå fria från politiska bedömningar är stora delar av kulturlivet beroende av samhällets stöd.

Vänsterpartiet anser att vi måste lyfta fram och synliggöra de strukturer som gör att vissa utesluts och diskrimineras. När vi gör mönstren tydliga får vi en fast grund för förändring och demokratiskt fattade beslut. Det gäller lagstiftning och andra regelverk. Det gäller institutions- och myndighetsstrukturer. Det gäller behov av särskilda hjälpmedel och resurser. Det gäller utbildning av lärare, handläggande tjänstemän, beslutsfattare men också utbildning för de människor som inte tidigare fått tillgång till sådan. Kulturpolitikens uppgift är att ge riktlinjer som säkrar att samhällets kulturstöd främjar allas delaktighet i det kulturella livet. Det betyder att människor - oavsett kön, etnicitet, funktionsvariation med mera - ska ha lika möjligheter till utbildning, arbete, karriär, anslag och stipendier inom varje konstområde.

Jämställdhetsplaner, mångfaldsplaner och tillgänglighetsplaner måste efterlevas. Samhället måste på alla olika nivåer ställa villkor för att stödja kulturen, följa upp att planerna efterlevs och kräva förklaring eller förbättring om så inte sker. Möjlighet till påföljd bör finnas för kommuner och institutioner som inte ställer upp på detta.

C

Skaparglädje frodas i frihet och det är för oss en självklarhet att värna den konstnärliga friheten. Kulturen har sitt egenvärde men är samtidigt betydelsefull för ett hållbart samhälle. Det är viktigt att kulturen inom såväl institutioner som det fria kulturlivet kan utvecklas fritt utan för mycket påverkan från politiken. Kultur har en stor betydelse för

samhället. Det är en viktig röst när det handlar om att berätta om utvecklingen som sker i människors vardag.

Politikens roll är att skapa bra grundförutsättningar för kulturen och se till att kulturen är tillgänglig för alla, oavsett var du bor, om du har en funktionsnedsättning eller vilken social eller ekonomisk bakgrund du har. Det betyder också att det offentliga stödet till kulturen ska gynna arbetet för mångfald och mot rasism.